

Vejledning til oversættelse af organisk-kemiske navne fra engelsk til dansk

Denne vejledning indeholder nogle retningslinjer for oversættelse af organisk-kemiske navne fra engelsk til dansk.

Det er en kortfattet oversigt, som ikke dækker alle navnetyper, men forhåbentlig kan være en hjælp i en lang række tilfælde. Man kan finde danske navne på en lang række kemiske forbindelser på

Nomenklaturudvalgets hjemmeside [Dansk Kemisk Nomenklatur](#).

Visse faggrupper kan have stavemåder, der afviger fra de i kemien anbefalede, hvilket er udpræget for lægemiddelsektoren, hvor stavemåder som glukose, sakkarin, morfin, kortison m.fl. ses. Afvigende stavemåder ses også i *Retskrivningsordbogen*. Disse forskelle har bestået i et halvt århundrede nu, uden at en harmonisering er i sigte, og de er ikke afspejlet i de danske oversættelser nedenfor.

1. Kemiske navne skrives helt generelt i ét ord i modsætning til på engelsk, hvor mange navnetyper skrives i flere ord.

2. Carbonhydrider. Det endestillede 'e' i engelske navne fjernes på dansk.* Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
methane	methan
ethane	ethan
ethene (ethylene **)	ethen (ethylen **)
acetylene (ethyne)	acetylen (ethyn)
benzene	benzen
cyclohexane	cyclohexan
β-carotene	β-caroten
limonene	limonen
myrcene	myrcen

* Dette gælder også, når carbonhydridnavnet sammensættes med flere navne dele; eksempler følger nedenfor.

** Ældre navn for ethen; bruges af IUPAC nu kun som tilladt alternativ til navnet ethan-1,2-diyl for den divalente substituentgruppe $-\text{CH}_2\text{CH}_2-$.

3. Heterocykler som ender på 'e'. Navne på heterocykler, som ender på 'e' på engelsk, har ikke dette 'e' på dansk. Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
pyridine	pyridin
pyrrole	pyrrol
1,2-thiazole	1,2-thiazol
1,4-dioxane	1,4-dioxan
furan *	furan

* Bemærk: ikke noget endestillet 'e' på engelsk. Dette gælder også en række naturstoffstamhydrider, fx morphinan og yohimban.

4. Alkoholer og phenoler. Det engelske navn kan bruges, om nødvendigt med fjernelse af 'e' i carbonhydriddelen. Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
ethanol	ethanol
butane-2,3-diol	butan-2,3-diol
phenol	phenol
naphthalene-2,3-diol	naphthalen-2,3-diol

5. Aldehyder. Navne, der ender på 'al', kan bruges på dansk, om nødvendigt med fjernelse af 'e' i carbonhydriddelen. Ender navnet på 'aldehyde', slettes det endestillede 'e'. Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
propanal	propanal
pentanedial	pentandial
acetaldehyde	acetaldehyd
prop-2-enal (acrolein)	prop-2-enal (acrolein)

6. Ketoner og sulfoner. Det endestillede 'e' i engelske navne fjernes på dansk *. Er der 'e' i carbonhydridets navn, fjernes det også. Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
propan-2-one	propan-2-on
ethyl methyl ketone	ethylmethylketon
butane-2,3-dione	butan-2,3-dion
diethyl sulfone	diethylsulfon

* Undtagelse: Navnet acetone staves ens på dansk og engelsk.

7. Carboxylsyrer. Suffikserne '(o)ic acid' bliver på dansk til 'syre' eller 'insyre' og 'carboxylic acid' bliver til 'carboxylsyre'. Der findes dog mange ikke-systematiske navne for carboxylsyrer, og ovenstående regel kan ikke altid anvendes. *

Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
propanoic acid	propansyre
propionic acid	propionsyre
naphthalene-2-carboxylic acid	naphthalen-2-carboxylsyre
adipic acid	adipinsyre
cinnamic acid	kannelsyre
citric acid	citronsyre
benzoic acid	benzoesyre
gallic acid	gallussyre
oleic acid	oliesyre
uric acid	urinsyre

* Se *Dansk Kemi* 31-33 (12), 2003. Artiklen er tilgængelig i artikelarkivet på hjemmesiden [Dansk Kemisk Nomenklatur](#). Mange eksempler er også indlagt i databasen på hjemmesiden.

8. Andre syrer. Suffikserne 'onic acid' og 'inic acid' bliver på dansk til 'onsyre' hhv. 'insyre'. Er der endestillet 'e' i carbonhydridnavnet, fjernes det. Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
benzenesulfonic acid	benzensulfonsyre
naphthalene-1-sulfinic acid	naphthalen-1-sulfinsyre
methylphosphonic acid	methylphosphonsyre

9. Navne af binær type, herunder navne på salte/anioner og estere.

Det endestillede 'e' i endelserne '(o)ate' og 'ite' fjernes på dansk.

Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
sodium formate	natriumformiat (NB! <i>ikke</i> format)
ammonium acetate	ammoniumacetat
phenyl acetate (acetic acid phenyl ester *)	phenyl(acetat) ** (eddikesyrephenylester *)
phenylacetate (C ₆ H ₅ CH ₂ COO ⁻) ***	phenylacetat ***
phenyl phenylacetate	phenyl(phenylacetat) **** (phenyleddikesyrephenylester *)
methyl 2-chloropropanoate	methyl(2-chloropropanoat) **** (2-chlorpropansyremethylester *)
adenosine triphosphate	adenosintrifosfat
triphenyl phosphite	triphenylphosphit

* Denne navnetype anvendes ikke af IUPAC, bl.a. fordi den kræver fire ord på engelsk.

** Bemærk parentesens, som spiller samme rolle som mellemrummet på engelsk.

*** Navnet på anionen med phenylgruppen som substituent har ikke mellemrum på engelsk og ikke parentes på dansk.

**** Disse eksempler viser, at parentesens om syrerestdelen i det danske esternavn også er vigtig, når syrerestnavnet er sammensat.

10. Amider. Det endestillede 'e' i engelske navne og også det endestillede 'e' i stamhydridnavne, der er sat sammen med suffikser, fjernes på dansk. Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
propanamide	propanamid
cyclopentanecarboxamide	cyclopentancarboxamid
carbamide (carbonic diamide, urea) *	carbamid (urinstof) *

* IUPAC anvender ikke navnet carbamide. De opfatter urinstof som diamidet af kulsyre, men det kan også opfattes som amid af carbaminsyre.

11. Alkylhalogenider og syrehalogenider. Det endestillede 'e' fjernes på dansk. Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
carbon tetrachloride	carbontetrachlorid
methyl chloride	methylchlorid
acetyl chloride	acetylchlorid
butanoyl bromide	butanoylbromid

12. Substituentnavne baseret på stamhydrider. Kan overtages direkte fra engelsk, idet dog et eventuelt endestillet 'e' fjernes. Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
cyclopentyl	cyclopentyl
ethylidene	ethyliden
ethylene (ethane-1,2-diyl)	ethylen (ethan-1,2-diyl)
propylidyne	propylidyn
sulfanylidene	sulfanyliden

13. Substituentgruppenavne med endelsen 'o' på engelsk. For halogenerne og cyano fjernes o'et på dansk, andre substituentgrupper i denne kategori beholder deres 'o' på dansk. Det endestillede 'e' på carbonhydridnavne og suffikser omtalt ovenfor fjernes. Se også pkt. 14. Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
bromobenzene	brombenzen
iodomethane	iodmethan
4-cyanobenzoic acid	4-cyanbenzoesyre
isocyanatobenzene	isocyanatobenzen
cyanatobenzene	cyanatobenzen
2-isothiocyantonaphthalene	2-isothiocyantonaphthalen
2,4-dinitrophenol	2,4-dinitrophenol
3-nitrosofuran	3-nitrosofuran
2-oxidobenzoate	2-oxidobenzoat
4-carboxylatocyclohexylidene	4-carboxylatocyclohexyliden
2-acetamidobenzaldehyde	2-acetamidobenzaldehyd

14. Aminer og iminer. Der er på dansk ikke 'e' efter de systematiske suffikser 'amin' og 'imin' og endelsen 'in' i traditionelle navne. I modsætning til ved halogenerne beholdes 'o' i substituentpræfikserne amino og imino. Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
methanamine	methanamin
2-aminoethan-1-ol	2-aminoethan-1-ol
aniline	anilin
morphine	morphin
methanediimine	methandiimin
4-iminobutan-1-amine	4-iminobutan-1-amin

15. Thioler og sulfider. Thioler: Det engelske navne kan bruges om nødvendigt med fjernelse af endestillet 'e' i carbonhydridet. Sulfider: Det endestillede 'e' fjernes. Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
methanethiol	methanthiol *
benzenethiol	benzenthioi *
2-sulfanylethan-1-ol	2-sulfanylethan-1-ol *
dimethyl sulfide	dimethylsulfid
dimethyl sulfoxide	dimethylsulfoxid

* Brugen af præfikset 'mercapto' og suffikset 'mercaptan' for -SH er forladt.

16. Carbohydratnavne og afledninger deraf. På dansk fjernes det endestillede 'e' som hovedregel ikke. Dog fjernes det fx i anion- og glycosidnavne. Eksempler:

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
glucose	glucose
sucrose (saccharose)	sucrose (saccharose)
cellulose	cellulose
gluconate	gluconat
methyl glucoside	methylglucosid

17. Aminosyrer. Det endestillede 'e' fjernes på dansk.

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
cysteine	cystein
alanine	alanin
tryptophan *	tryptophan

* Bemærk: ikke noget endestillet 'e' på engelsk.

18. Diverse navne, ikke tilhørende kategorierne ovenfor.

<i>Engelsk</i>	<i>Dansk</i>
adrenaline	adrenalin
anisole	anisol
aspirin *	aspirin
caffeine	coffein
saccharin *	saccharin
tartar emetic	brækvinsten
vanillin *	vanillin

* Bemærk: ikke noget endestillet 'e' på engelsk.